

Razgovarao Denis Derk
denis.derk@vecernji.net

Nina Obuljen Koržinek

Žalosne su tvrdnje Mosta o cenzuri i kaznama. Ili ne znaju što govore ili su zlonamjerni

Cenzura je kazneno djelo i u ovom nacrtu nema nikakvih naznaka za nju. Iznosi novčanih kazni uvedeni su u ZEM još 2003. i od tada nisu mijenjani. Broj prekršaja kažnjivih na temelju zakona do sada je bio 110, a u novom predloženom su 104

N

ina Obuljen Koržinek ovog je ljeta započela drugi mandat na čelu Ministarstva kulture kojem su i u nazivu pridodani i mediji. Ovih dana u javnosti brani nacrt prijedloga Zakona o elektroničkim medijima koji, između ostaloga, uvodi i odgovornost urednika za komentare čitatelja koji se nerijetko mogu kvalificirati kao govor mržnje.

Nacrt prijedloga novog Zakona uvodi i odgovornost fizičkih osoba (valjda urednika) za tekstove koje stvaraju korisnici elektroničkih publikacija. Hoće li zbog visokih kazni nakladnici ukinuti mogućnost komentiranja tekstova, što može biti shvaćeno i kao cenzura?

Cenzura je kazneno djelo i u ovom nacrtu prijedloga Zakona nema nikakvih naznaka bilo kakve cenzure. To može tvrditi ili netko tko je jako zlonamjerman ili netko tko nije čitao važeći Zakon kao ni prijedlog Zakona koji je bio na javnoj raspravi. Predloženi izričaj ni na koji način ne dovodi u pitanje Ustavom zagarantiranu slobodu govora, već samo utvrđuje odgovornost pružatelja elektroničkih publikacija i za sadržaje koje generiraju korisnici, a koji su kažnjivi sukladno važećim zakonima. Nacrt prijedloga Zakona bio je na javnoj raspravi u veljači i ožujku ove godine, a na predmetni članak 93. zaprimljeno je pet komentara od kojih su samo dva dovela u pitanje opravdanost utvrđivanja ovakve obveze. Ističemo da kao što pružatelji medijskih usluga televizije i radija moraju paziti što će objaviti u okviru svojih programa kao i na izjave gledatelja/slušatelja u programima uživo, ovim se prijedlogom ZEM-a traži odgovornost pružatelja elektroničkih publikacija za sadržaj koji se objavljuje te se navodi da su oni dužni poduzeti sve mjere kako bi zaštitili maloljetnike, onemogućili objavljivanje sadržaja koji potiče na nasilje ili mržnju i onemogućili objavljivanje sadržaja koji potiče na kaznena djela terorizma, kaznena djela u vezi s dječjom pornografijom i kaznena djela koja se odnose na rasizam i ksenofobiju.

Kako demokratski iskusnije ze-

mlje Europe rješavaju problem nezakonitih komentara korisnika?

Ne treba više od nekoliko sati da se pregledaju elektroničke publikacije, odnosno portali u nizu europskih država ili da se pogledaju ključni svjetski mediji i njihove tiskane inačice. Neki u cijelosti onemogućavaju komentare, mnogi tretiraju komentare kao "pisma čitatelja" iz prošlih vremena, drugim riječima morate biti registrirani, uputiti komentar koji se s određenim vremenskim odmakom objavi ovisno o tome je li relevantan za temu ili ne. Pojedini mediji omogućuju komentare samo ispod dijela članaka, neki se odlučuju na ograničen broj komentara s ograničenim vremenskim trajanjem. U određenom broju slučajeva komentari su vidljivi samo onima koji se registriraju. Neki se odlučuju za aktivnije administriranje i uklanjanje sadržaja koji mogu poticati na terorizam, nasilje, ksenofobiju. U većini slučajeva postoje vrlo jasno utvrđena pravila o osobnoj odgovornosti za komentare i ta su pravila jasno istaknuta. Osim osobnih napada, kleveta, lažnog predstavljanja ili vulgarnosti, pojedini mediji ističu kako nije dozvoljena bilo kakva komercijalna promocija. Postoje najave da će se na razini Europske unije ovo pitanje tretirati na način da će se oni koji žele komentirati morati prilikom registracije identificirati. Kad bismo prihvatili taj pristup, ne bi bilo potrebno proširivati odgovornost nakladnika i urednika, nego samo uvesti obvezne registracije za sve koji komentiraju što bi omogućilo da oni budu osobno odgovorni za dijeljenje sadržaja koji su protuzakoniti.

Posljednjih godina hrvatsko novinarstvo ostalo je bez pedeset posto angažiranih novinara. Neće li strože mjere prema nakladnicima kojima se nameće veliki broj ograničenja s kaznama koje dosežu i milijun kuna dodatno zaoštriti financijsko stanje u sektoru?

Iznosi novčanih kazni uvedeni su u ZEM još 2003. godine i od tada se nisu mijenjali. Što se pak tiče broja prekršaja kažnjivih temeljem Zakona, ističemo da ih je do sada bilo 110, a u predloženom su Zakonu 104. Vijeće za elektroničke medije svojim postupanjem ostvarilo je kroz godine dobar balans između izricanja opomena i kažnjavanja što je dobar pristup. Zakon otvara mogućnost da se brojna pitanja dodatno uredi kroz samoregulaciju ili koregulaciju. Načelno, mišljenja sam da je uvijek bolje ostaviti medijima

da kroz samoregulaciju dostižu postavljene standarde, a manje posezati za kaznama ili, još gore, tužbama.

Lani smo imali oko 400 elektroničkih publikacija, 34 televizijske i 156 radijskih kanala. Je li to previše, premalo ili optimalno?

Nisam sklona paušalnim ocjenama, stoga ne mogu jednoznačno odgovoriti na vaše pitanje. Činjenica je da mnogi mediji opstaju u velikoj mjeri zahvaljujući potporama iz Fonda za pluralizam medija i potporama lokalne samouprave. Tržište oglašavanja se, nažalost, nikad nije oporavilo od krize 2009. godine, a uz to se događa značajan odljev sredstava prema društvenim mrežama, dakle platformama koje nemaju sjedište u Hrvatskoj. Sve to čini medijski sustav u Hrvatskoj krajnje fragilnim. Međutim, nužnost očuvanja medijskog pluralizma potiče nas na to da nalazimo nove modele potpora kako bi što veći broj medija i na ovako malenom tržištu opstao.

Koliko je uopće nakladnika do

sada kažnjeno zbog nepoštovanja ZEM-a?

Precizne podatke ima Vijeće za elektroničke medije, ali u pravilu godišnje se izrekne pedesetak kazni što uključuje upozorenja, opomene i prekršajne naloge, a iznimno i privremeno oduzimanje koncesija.

Novi ZEM jače štiti hrvatsku glazbu, hrvatsku audiovizualnu industriju... Pružaju li strani nakladnici otpor takvim namjerama Ministarstva kulture i medija?

To nisu strani nakladnici. U Hrvatskoj djeluju hrvatski nakladnici koji mogu imati strane vlasnike ili suvlasnike. Što se tiče konkretnih odredbi o njima smo dosta razgovarali u okviru radne skupine. Sigurno da postoji određeni otpor uvođenju velikog broja kvota, ali s druge strane mogu reći da nakladnici prepoznaju svoju ulogu i spremni su ulagati u proizvodnju i prikazivanje, odnosno emitiranje hrvatskih djela. Principi potpore nacionalnim kreativnim industrijama temelj su europskih kulturnih i medij-

skih politika i u tom smjeru razvijamo i hrvatsko zakonodavstvo.

Koronska kriza ne posustaje pa su točne vijesti i važnije nego prije. Kako će Hrvatska i EU dodatno pomoći medijima u njihovom preživljavanju?

U ovoj krizi pokazalo se koliko su mediji važni i željela bih još jednom naglasiti da iznimno cijenimo način na koji su mediji pratili i prate krizu. Koliko god situacija bila teška, mislim da je profesionalizam mainstream medija velikom broju naših građana vratio povjerenje u medije. Vlada je putem Ministarstva kulture i medija donijela niz ad hoc mjera koje su se odnosile i na pomoć medijima, uključujući osiguranje potpora za očuvanje radnih mjesta, potpora slobodnim novinarima i kredita za osiguranje likvidnosti, a donešene su mjere vezane uz Fond za poticanje pluralizma kao i određeni popusti koje su omogućili Odašiljači i veze.

Neprofitni mediji u Hrvatskoj često se žale na mačehinski odnos države. Jesu li u pravu?

S ministricom kulture i medija o novom Zakonu o elektroničkim medijima i stanju u kulturi

GORAN STANZL/PIXSELL

Nina Obuljen Koržinek: Inicijativa EU je da svi oni koji žele komentirati tekstove na internetu mogu to učiniti nakon registracije kojom će se identificirati. Time bi oni bili osobno odgovorni za sadržaj koji pišu ili dijele

Conduct) rade na suzbijanju govora mržnje, poticanja na nasilje, bore se protiv lažnih vijesti te gase milijune lažnih profila. Međutim, dosezi ovakvih samoregulacijskih instrumenata su nedostadni. Kao što sam ranije rekla, Europska komisija će vjerojatno vrlo skoro predložiti uredbu koja će uvesti dodatne mjere s ciljem sankcioniranja kršenja kaznenih i drugih zakona u digitalnom okružju.

Ako koronska kriza potraje još mjesecima, što je izgledno, kojim će mjerama država pomoći ugroženom kulturnom sektoru?

Svjesni velike neizvjesnosti u kojoj se trenutno nalazi čitavo društvo, a kojom je kultura posebno pogođena, kreirali smo nove mjere usmjerene na pomoć kulturnom sektoru. U prvom valu epidemije i potpunog zatvaranja mjerama smo nastojali osigurati hitnu pomoć umjetnicima koji su izgubili mogućnost djelovanja, čiji je društveni i ekonomski status u temeljima ugrožen. U drugoj fazi, mjerama iz kriznog COVID fonda želimo omogućiti rad i djelovanje umjetnika u otežanim uvjetima, osigurati sredstva kojima ćemo dodatno podržati odvijanje umjetničkih aktivnosti. Dosad smo pokrenuli brojne ad hoc natječaje poput dodatnog financiranja filmova (u dvije faze), osiguranja 35 milijuna kuna za projekte kulture online, 300 milijuna kuna za kredite kulturnom i kreativnom sektoru uz 100% državna jamstva. Produljene su potpore Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koje se odnose i na kulturu uključujući umjetničke organizacije. Do kraja godine objavit ćemo javni poziv za potporu dijelu troška izvedbe u području kazališne, plesne i glazbene (klasična i jazz glazba) djelatnosti, zatim posebni natječaj usmjeren na poticanje koncertne aktivnosti u suradnji s Hrvatskom glazbenom unijom te poziv za predlaganje programa digitalne prilagodbe i kreiranje novih kulturnih i edukativnih sadržaja u svim kulturnim djelatnostima. Proračun koji smo usvojili u četvrtak uzeo je u obzir potrebe kulturnog sektora, a znatna dodatna sredstva očekujemo iz Europskog fonda solidarnosti (za obnovu kulturne baštine) i iz Mehanizma za oporavak i otpornost kao i iz React EU mehanizma kroz koji ćemo dodatno financirati kulturu i medije. Naš je cilj pomoći umjetnicima, sačuvati kulturni sektor, ali i potaknuti umjetnike i kulturne institucije da u ovim okolnostima, kroz alternativne kanale komunikacije, ostanu u kontaktu s publikom. Uvjeren sam da nam je to neophodno.

Društvene mreže nisu mediji i ne reguliraju se medijskim zakonima. EU će predložiti uredbu koja će uvesti dodatne mjere s ciljem sankcioniranja kršenja zakona

U ovoj krizi pokazalo se koliko su mediji važni. Mislim da je profesionalizam mainstream medija velikom broju građana vratio povjerenje u medije

Pluralno i razvijeno medijsko tržište čine javni, komercijalni i neprofitni ili mediji zajednice. Svaka od tih skupina ima specifičnu publiku, specifične ciljeve, odnosno teme i sadržaje koje promoviraju, a osigurani su im različiti modeli potpore. Neprofitni mediji financiraju se putem Vijeća za elektroničke medije, a prije nekoliko mjeseci odobrena su i prva sredstva za jedan dio medija zajednice iz sredstava Europskog socijalnog fonda. Sigurno da bismo voljeli osigurati znatnija sredstva i radit ćemo na tome da u sljedećim godinama otvorimo nove linije financiranja – ne samo za neprofitne medije nego i za tiskane medije koji su do sada u velikoj mjeri bili zapostavljeni. Ove su godine, na inicijativu Ministarstva kulture i medija, prvi put iz sredstava Hrvatske lutrije osigurana sredstva za poticanje kvalitetnog novinarstva te je Agencija za elektroničke medije provela javni poziv za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama

Svojedobno ste uputili apel političarima da ne tuže novinare. No

sada vas namjerava tužiti jedna stranka iz Sabora zbog klevete. Je li to dio legitimne političke borbe?

Žaloso je to što rade zastupnici Mosta. Prvo su na Trgu svetog Marka održali tiskovnu konferenciju na kojoj su zastupnici Grmoja, Selak Raspudić i Raspudić neistinito tvrdili da se prijedlogom ZEM-a planira uvesti cenzura, što je ozbiljna optužba. Uz to plasirali su neistinitu tvrdnju da "uvodimo enormne novčane kazne" što je još jedna neistina jer se iznosi kazni u novom Zakonu uopće ne mijenjaju u odnosu na postojeće. Najgore je i pokazuje potpuno nepoznavanje teme to što zastupnici Mosta za primjer uzimaju njemački zakon kojim se reguliraju društvene mreže, što uopće nema veze sa zakonodavnim okvirom koji uređuje elektroničke medije. Društvene mreže nisu mediji i bilo bi dobro da zastupnici koji sazivaju tiskovne konferencije utvrde bare osnovne činjenice. Nakon svega, oni tvrde da će mene tužiti zbog klevete stavljajući mi u usta rečenicu koju uopće nisam izgovorila. Njih ne interesira istina ni provje-

rene činjenice, nego plasiraju lažne teze i vijesti. Transkribirali smo cjeloviti intervju s novinarkom Nove TV – i njeno pitanje koje se odnosilo na Domovinski pokret (a ne na Most) i moj odgovor iz kojeg je objavljena samo jedna rečenica.

Neki kritičari novog ZEM-a ističu da ste prvo trebali donijeti Zakon o medijima?

Zakon o medijima nije se suštinski mijenjao od donošenja prije više od 15 godina. Izmjene tog Zakona planiramo za četvrti kvartal sljedeće godine. Revizija ZEM-a u ovom trenutku nužna je u prvom redu zbog rokova za usklađivanje s novom Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama.

Govor mržnje posebno se brzo širi društvenim mrežama. Kako djelovati na tom polju koje postaje sve veća konkurencija klasičnim medijima?

Društvene mreže nisu mediji i reguliranje objave i dijeljenja neprijemljenih sadržaja ne uređuje se medijskim zakonima. Platforme već više godina kroz svojevrсни koregulacijski ugovor (Code of